

5. Одним із важливих механізмів запобігання виникненню конфлікту інтересів аналог якого, слід було б запровадити в Україні це заборона суміщення службової діяльності з посадами в громадських організаціях та партіях. У багатьох країнах така заборона встановлена для суддів та державних службовців певних категорій (Польща, Великобританія, Угорщина).

6. Утримання від участі у прийнятті рішень є ще одним механізмом запобігання конфлікту інтересів. За таким принципом службовець не може здійснювати свої повноваження у випадку особистої зацікавленості у їх здійсненні.

Законодавством низки європейських держав (Великобританії, Іспанії, Латвії, Португалії, Франції) встановлено обмеження щодо володіння частками у статутному капіталі комерційних підприємств, які виступають поставальниками робіт, товарів та послуг для відповідного органу влади. У Польщі місцеві виборні посадові особи взагалі не можуть бути власниками часток у статутному капіталі будь-яких приватних підприємств [5, с. 10].

7. Ще одним дієвим засобом боротьби з явищем конфлікту інтересів є службове викриття. Загальний зміст поняття «службове викриття» закладений в його англійському аналозі: слово «whistleblowing», що означає «дмухати в свисток». Дане поняття спрямовує на асоціацію з образом поліцейського, який дмухає у свисток, викриваючи когось у скоєнні злочину з тим, щоб привернути увагу громадськості до правопорушення.

Проаналізувавши зарубіжний досвід вирішення ситуацій, можемо дійти висновку, що повне запозичення успішного досвіду якої-небудь країни, без урахування українських інституціональних умов не приведе до позитивного результату. Наразі підхід, який передбачає використання окремих точкових інструментів, за умови їх розумного відбору та практичного втілення, більш розумний і перспективний з точки зору формування Української моделі управління конфліктом інтересів на державній службі.

Список використаних джерел

1. Recommendation of the OECD Council on Guidelines for Managing Conflict of Interest in the Public Service [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.oecd.org/dataoecd/13/22/2957360.pdf>

2. Ostretuzajmu [Електронний ресурс] : Zakonc. 159/2006 Sb. – Режим доступу : http://www.msmt.cz/uploads/Registr_oznamen/zak_159_2006Sb_o_stretu_zajmu_ve_zneni_zak_216_2008Sb.pdf

3. О предотвращении конфликта интересов в деятельности государственных должностных лиц [Електронний ресурс] : Закон от 10.05.2002 г. – Режим доступу : http://www.knab.gov.lv/uploads/rus/zakon_o_konflikte_interesov.pdf

4. О sprjecavanju sukoba interesa [Електронний ресурс] : Zakon. – Режим доступу : <http://www.zakon.hr/z/423/Zakon-o-sprje%C4%8Davanju-sukoba-interesa>

5. Баюк М. І. Запобігання проявам корупції та конфлікту інтересів на державній службі (міжнародний досвід). Інформаційно-довідковий матеріал [Текст] : М.І. Баюк, В.В. Міщишин – Хмельницький: Центр перепідготовки та підвищення кваліфікації працівників органів державної влади, органів місцевого самоврядування, державних підприємств, установ і організацій. – 2011. – 33 с.

Федір ТЕРХАНОВ

аспірант кафедри права

та європейської інтеграції ДРІДУ НАДУ

ДІЯЛЬНОСТІ ОРГАНІВ ВЛАДИ ЯК СУБ'ЄКТІВ СИСТЕМИ ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ ЩОДО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ НАЦІОНАЛЬНИХ ІНТЕРЕСІВ ТА ТЕРИТОРІАЛЬНОЇ ЦІЛІСНОСТІ В УМОВАХ ЄВРОІНТЕГРАЦІЇ

Сучасний процес державотворення в Україні зумовлює необхідність дослідження проблеми, пов'язаної із здійсненням цілеспрямованої діяльності органів публічної влади щодо національних інтересів та територіальної цілісності як основи суверенітету Української держави. Особливої гостроти така проблема набула в умовах зовнішньої агресії з 2014 року, що створює серйозну загрозу становленню України як незалежної, суверенної, демократичної, правової держави. При цьому актуальність дослідження організаційно-правового аспекту становлення та удосконалення політики в умовах реалізації положень Угоди про асоціацію України та ЄС вимагає вирішення проблеми формування засад зовнішньої та внутрішньої політики як складової загальнодержавного курсу на набуття відповідності критеріям на вступ до ЄС, принципам Європейського адміністративного простору тощо. Напрямами реалізації такого курсу виступає формування засад національного суверенітету, трансформації державного механізму забезпечення територіальної цілісності, ствердження незалежної Української держави, формалізація комплексу національних інтересів.

У більшості держав вирішення територіальних питань супроводжувалось встановленням суверенної влади, утвердженням недоторканості кордонів, збереженням незалежності держави, пошуком нової моделі національної ідентичності, формуванням комплексу національних інтересів. Сучасний етап розвитку міжнародних відносин характеризується стрімким зростанням загальної кількості збройних конфліктів, активною протидією тероризму, формуванню нових, наднаціональних систем безпеки, закріпленням безпекового фактору як

напряму діяльності сучасних інтеграційних об'єднань. У таких умовах відбуваються процеси, пов'язані із застосуванням сили, руйнуванням усталених форматів національних держав, посиленням міждержавних суперечок за територію та ресурси (енергетичні, продовольчі, людські). Отже, закономірно виникає загроза цілісності території держави та непорушності державних кордонів, забезпеченню національних інтересів. У такому форматі поняття «національний інтерес» та «територіальна цілісність» виступають як комплексний феномен.

У концептуальному розумінні структура дослідження національного інтересу та територіальної цілісності в умовах інтеграції потребує вирішення таких завдань:

- аналіз історико-теоретичних засад розвитку публічного управління на різних рівнях в межах національної держави з позицій закріплення національного суверенітету як поєднання національних інтересів та територіальної цілісності, визначення історичних тенденцій формування поняття «національний інтерес»;

- систематизація європейського досвіду раціоналізації відносин у системі публічного управління з використанням сучасної методології наукового дослідження, що спрямована на узагальнення правил і процедур формування інститутів управління в країнах-членах Європейського Союзу на основі концепції національного суверенітету;

- визначення дефініцій суб'єктів публічно-владних відносин через завдання, цілі, принципи, компетенції інститутів публічної влади, а також з'ясування місця принципів публічно-управлінської діяльності у системі повноважень органів влади щодо забезпечення національних інтересів;

- проведення аналізу принципів діяльності суб'єктів публічного управління щодо забезпечення територіальної цілісності та національних інтересів;

- дослідженні впливу суспільних інститутів на розвиток України як суверенної, незалежної держави, формування системи національних інтересів, основ забезпечення територіальної цілісності тощо.

Фактично, мова йде про розширений формат принципу суверенності, унеможливлення потенційних загроз для цілісності держави в усіх сферах суспільного життя, при цьому безпекова (воєнно-безпекова) сфера вже не є домінуючою у визначенні викликів і загроз для держави. Будь-яке соціальне утворення виникає одночасно із формуванням відносин політичної влади та управління тими процесами, які у ньому відбуваються. Визначальною подією, що передувала формуванню демократичних публічно-управлінських відносин у незалежній Україні на першому етапі, стала Декларація про державний суверенітет УРСР 1990 р., відповідно до якої народ України визнавався єдиним джерелом державної влади, а жодна політична партія не могла виступати від імені всього народу України [1]. Проголошення незалежності викликало прояв різномірних процесів: перший – здобуття Україною, як одного із суб'єктів

колишнього СРСР, незалежності, отримання статусу самостійної держави, а другий – ліквідація авторитарно-бюрократичної системи, прагнення створити нову систему суспільних відносин, базуючись на ідеях громадянського суспільства, багатопартійності [2, с. 474]. У тексті Декларації зазначалося, що «Верховна Рада Української РСР, виражаючи волю народу України, проголошує державний суверенітет України як верховенство, самостійність, повноту і неподільність влади Республіки в межах її території та незалежність і рівноправність у зовнішніх зносинах. Українська РСР як суверенна національна держава розвивається в існуючих кордонах на основі здійснення українською нацією свого невід'ємного права на самовизначення».

Протягом 28 років з прийняття Декларації продовжує бути актуальним проблема формування основ діяльності суб'єктів у сфері реалізації і закріплення принципу територіальної цілісності. Політична ситуація, що склалася в Україні на початку 1990-х років, характерна не самостійною інтеграцією різних політичних сил у більш широкі суспільні структури, а намаганням держави вплинути на такий процес, адміністративним шляхом створити суспільно-політичну підтримку існуючій владі. При цьому внутрішній вплив на процес становлення державного управління здійснювався у таких напрямках: формування національної державності, звільнення від влади структур колишнього СРСР; зміна у функціях та повноваженнях законодавчої та виконавчої влади; гарантування безпечного, вільного існування та розвитку людини і громадянина, закріплення системи національних інтересів [3].

Сьогодні проблеми детермінації політики в науці державного управління досліджують у значно більшій мірі зовнішній вимір інтеграційного процесу, фокусують увагу на наднаціональному (європейському) рівні, залишаючи малодослідженими питання розробки ефективних державно-управлінських рішень в Україні у територіальному, галузевому, соціальному, суспільно-політичному, й навіть адаптаційно-правовому вимірі. Саме тому інтеграційний процес України потребує розробки сучасного концепту національних інтересів та територіальної цілісності як складових національного суверенітету, адже малодослідженою виявилась проблематика інтеграційного процесу й суверенності держави, а отже й питання, пов'язані із особливими режимами реалізації принципу територіальної цілісності відповідно до принципів і концепцій євроінтеграції. Проведення низки референдумів в Європі щодо європейської політики (Сполучене Королівство, Нідерланди) не дозволяє однозначно трактувати імператив територіальної цілісності та національних інтересів в межах права ЄС. Відповідно, актуальним завданням виступає вирішення проблеми конституційно-правової регламентації національного інтеграційного процесу з позицій удосконалення публічно-управлінської діяльності, закріплення принципу територіальної цілісності та імперативу національних інтересів в межах норм Конституції України та спеціальних законодавчих актів.

Список використаних джерел

1. Декларація про державний суверенітет України // Відом. Верховної Ради УРСР. – 1990. – № 31. – Ст. 429.
2. Кремень В. Г. Україна: альтернативи поступу (критика історичного досвіду) : монографія / В. Г. Кремень, В. М. Ткаченко. – К. : ARC-UKRAINE, 1996. – 793 с.
3. Сergygin S. Впровадження міжнародного досвіду владно-партійної взаємодії як напрям удосконалення державного управління в Україні / С.Сergygin, В. Баштанник. – Вісн. УАДУ. – 2002. – № 2. – С. 40–48.

Леся ТИХОНЧУК

*к. держ. упр., доцент кафедри
міжнародних економічних відносин
Національного університету
водного господарства та природокористування*

МІЖНАРОДНА ЕКОНОМІЧНА ДІЯЛЬНІСТЬ КОРПОРАЦІЙ: ПРАВОВІ ІНСТРУМЕНТИ ВІТЧИЗНЯНОГО ТА ЄВРОПЕЙСЬКОГО ДЕРЖАВНОГО РЕГУЛЮВАННЯ

Актуальність теми полягає в тому, що умовах глобалізації найбільші міжнародні компанії, що володіють філіями і дочірніми підприємствами в десятках країн, із багатьма тисячами співробітників різних національностей, стають основною господарською одиницею приймаючих країн. Таким чином, значний інтерес та практичну цінність несе визначення змісту державного регулювання діяльності міжнародних корпорацій, на основі аналізу інструментів державної підтримки зовнішньоекономічної діяльності компаній.

Ріст масштабів зовнішньоекономічних зв'язків між суб'єктами господарювання супроводжується ускладненням форм монополістичного контролю над найважливішими сферами національної економіки і поглибленням впливу іноземного капіталу на характер соціально-економічного розвитку країни. В зв'язку з цим перед більшістю країн, особливо тими, що розвиваються постає проблема принципового визначення свого ставлення до діяльності іноземних компаній. В сучасних умовах прагнення міжнародних корпорацій до отримання максимальних прибутків без урахування нагальних потреб приймаючих країн обмежуються прогидією з боку національних вимог державних органів. Однак не всі країни рішуче відстоюють національний суверенітет, намагаються встановити з іноземними корпораціями відносини рівноправного партнерства пов'язуючи діяльність міжнародних компаній з цілями соціально-економічного розвитку держави.

Вагомий внесок у дослідження умов здійснення міжнародної економічної діяльності корпорацій, і перспектив їх розвитку зробили такі

вчені як Рогач О., Шниркова О. Білошапка В., Киреев Л., Дахно І., Бовтрук Ю., Філіпенко А., Рокоча В., Плотніков О., Новицький В., Якубовський С., Козак Ю., Савчук О., Нікітіна М. та інші. Незважаючи на наявність значного наукового доробку з цієї проблематики, на нашу думку, необхідно детальніше дослідити необхідність правових інструментів державного регулювання та підтримки міжнародної економічної діяльності корпорацій.

Право власності та державне регулювання діяльності міжнародних компаній є основними складовими політики, яка спрямована на створення вітчизняного виробничого потенціалу підприємствами, збільшення інвестиційної привабливості держави для залучення іноземних інвестицій, концентрації стратегічних ресурсів у національній власності, захисту галузей економіки, які є визначальними для країни. В сучасних умовах на міжнародних ринках капіталу можна спостерігати ситуацію, коли право власності та контроль надзвичайно розмиті, тобто філії міжнародних корпорацій належать прямим або непрямим акціонерам, розподілені в середньому в трьох юрисдикціях. Відповідно досить складно визначити походження інвестора, оскільки чим більші масштаби діяльності корпорації, тим більшою є її складність внутрішньої структури. Так, 100 найбільших міжнародних корпорацій світу в індексі ЮНКТАД мають в середньому більше 500 філій. Кожна структурна одиниця представлена в більш, ніж 50 країнах світу. Такі корпорації мають 7 ієрархічних рівнів власності (тобто приналежність філії міжнародної корпорації потенційно може перетинати кордони шести країн), 20 холдингових компаній, які володіють філіями в різних країнах, і 70 суб'єктів господарювання в офшорних інвестиційних зонах. Таким чином, розмивання національності інвестора зробило застосування державних норм і правил щодо іноземної приналежності компанії більш складним завданням.

На сьогоднішній день у міжнародних світо-господарських процесах спостерігається уповільнення транскордонних злиттів в країнах, що розвиваються. Для країн з розвинутою економікою причинами домінування в транскордонних злиттях є існування потужної організаційної бази цих процесів. Це можна пояснити на прикладі Німеччини. В рамках національної системи державного регулювання діяльності корпорацій в Німеччині слід виділити три опори зовнішньоекономічної діяльності господарюючих суб'єктів: зарубіжні установи МЗС, федеральне агентство «Germany Trade and Invest», зовнішньоторговельні палати. Дана концепція «трьох опор» («Drei-Säulen-Konzept der Deutschen Außenwirtschaft») має глибокі історичні корені, оскільки була офіційно запропонована ще в 1971 р урядом Німеччини. З того часу, безумовно, вона зазнавала трансформації, адаптуючись до світової кон'юнктури і світогосподарських реалій, однак саме її ядро протягом більше 40 років в цілому залишалося незмінним. Зарубіжні установи МЗС Німеччини